

Jubileji – Jubilees

Dušan Nečak – sedemdesetletnik

Dušan Nečak, doktor zgodovine in zaslužni profesor, je v letu 2018 (rojen je bil 21. januarja 1948) praznoval svojo sedemdesetletnico. Ob jubileju je pri znanstveni založbi Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v zbirki *Historia* izšel *Nečakov zbornik*, s podnaslovom *Procesi, teme in dogodki iz 19. in 20. stoletja*, ki obsega kar 918 strani. V njem ni objavljena le obsežna biografija, ki sta jo napisala njegova dolgoletna kolega na ljubljanskem oddelku za zgodovino, Božo Repe in Mirko Stiplovšek, ampak tudi prispevki 43 avtorjev, Dušanovih kolegov iz Srbije, Avstrije, Hrvaške in seveda Slovenije, ter izbrana bibliografija njegovih del, ki jo je prispevala Barbara Šatej. V svojem zapisu bom zato nanizala le nekaj utrinkov iz vsestransko bogatega jubilarantovega življenja.

Že kazalo prispevkov v *Nečakovem zborniku* nam prikaže raziskovalna področja, s katerimi se je vrsto let ukvarjal tudi profesor Nečak. Naj navedem le tematske sklope, kot so Slovenija, Jugoslavija in svet med obema vojnama, med drugo svetovno vojno in po njej, diplomacija, mednarodni odnosi, manjšine, meje, begunci, socialna in kulturna vprašanja, zgodovinski spomin. Obenem pa so med avtorji mnogi izmed 18 doktorjev in 16 magistrov (večina magistrov je tudi doktorirala) objavljene prispevke posvetili svojemu mentorju.

Dušan Nečak je iz zgodovine in umetnostne zgodovine diplomiral že pri triindvajsetih letih, leta 1971, in doktoriral pri tridesetih, leta 1978, z disertacijo *Volitve na Koroškem po drugi svetovni vojni*. Danes, v času mladih raziskovalcev, so tridesetletni doktorji nekaj vsakdanjega, za Dušanovo (in mojo) generacijo pa je bila to redka izjema. Obenem pa tema disertacije nakazuje dvoje, njegovo usmeritev v raziskovanje problematike slovenske narodnostne skupnosti tudi v Italiji, a zlasti v Avstriji, in v raziskovanje zgodovine po drugi svetovni vojni. Tu se tematiki Dušanovega in mojega raziskovalnega področja stikata, v ospredju mojega raziskovanja je povojno dogajanje ob slovenski zahodni, njegovega pa ob slovenski severni meji. Oba sva tudi delovala v bilateralnih zgodovinskih komisijah, Dušan kot predsednik slovensko-avstrijske komisije zgodovinarjev, ki svojega dela v celoti žal ni zaključila, so pa njeni slovenski člani izdali obsežni dvojezični zbornik z naslovom *Slovensko-avstrijski odnosi v dvajsetem stoletju* (2004), jaz pa kot članica slovensko-italijanske kulturnozgodovinske komisije, ki je delo zaključila s skupnim poročilom. V okviru razprav o obstoju in delovanju

nemške manjšine v Sloveniji je vodil tudi ne le v slovenski, ampak tudi v avstrijski in nemški širši javnosti odmeven slovensko-nemški projekt »Nemci na Slovenskem 1941–1945«, ki se je zaključil leta 1997.

Dušan na ljubljanskem oddelku za zgodovino, kjer je kot docent začel predavati leta 1980 in tam ostal vse do upokojitve leta 2014, ni le nasledil legendarnega profesorja Metoda Mikuža, predstojnika prve katedre za novejšo zgodovino na jugoslovanskih univerzah, ampak je v svoja predavanja vključil tudi obdobje po letu 1945. Razen na ljubljanskem oddelku za zgodovino je predaval tudi na Pedagoški fakulteti v Mariboru in kot gostujoči profesor (predvsem o tematiki iz obdobja po letu 1945) na Dunaju, v Celovcu, Kölnu, Berlinu. Predaval je tudi v Severni Koreji, in to o korejski vojni, ter leta 1992 objavil potopis po Demokratični ljudski republiki Koreji in strokovni oris korejske vojne. Predaval je tudi na številnih vabljenih predavanjih v Evropi in ZDA. Na predavanjih in drugih nastopih v javnosti je bil vedno prepričljiv in zelo zanimiv. Verjetno eno največjih priznanj, ki jih je prejel v življenju, pa teh ni bilo malo, je bilo zanj tisto, ki mu ga je leta 2013 podelil Študentski svet Filozofske fakultete za »nadpovprečno uspešno pedagoško delo«, z utemeljitvijo, da je »profesor Nečak izjemen predavatelj, a še bolj kot to, študenti cenimo njegovo človeškost, pripravljenost pomagati in nenazadnje tudi to, da po tolikih letih poučevanja svoje delo še vedno opravlja z velikim entuziazmom«.

Dušan je le nekaj let starejši od mene, a ker je bila moja pot v raziskovalne vode bolj zavita in dolgotrajna, je bil tudi moj mentor na magistrskem in doktorskem študiju in lahko zato iz lastne izkušnje potrdim, da besede iz obrazložitve niso le prazna fraza. Uprl se je tudi profesorju Tonetu Ferencu, ki je imel pripombe na mojo izbrano temo magistrske naloge, saj naj bi o tem pisal Ferenc sam, in me podprl pri raziskovanju takrat med slovenskimi zgodovinarji še neraziskane problematike dogajanja ob zahodni slovenski meji po letu 1945, tudi problematike t. i. foj b. A Dušanov pristni kolegijski odnos ni le moja izkušnja človeka tako rekoč »njegove generacije«, enako izkušnjo imajo tudi drugi sodelavci Inštituta za novejšo zgodovino. Pred leti je pred kratkim umrla dolgoletna direktorica inštituta Jasna Fischer v enem od intervjujev med drugim izjavila, da je odnos med inštitutom in ljubljanskim oddelkom za zgodovino večkrat podoben odnosu med črnimi sužnji in belimi gospodarji. Ta njena ocena za profesorja Nečaka vsekakor ne drži.

Slovenski zgodovinarji se pri svojem raziskovalnem delu vse prevečkrat osredotočamo zgolj na probleme iz slovenske zgodovine in se izogibamo raziskovanja dogajanja v obeh Jugoslavijah ter širše v Evropi in svetu. Dušan je ne le raziskoval v tujih, zlasti nemških in avstrijskih arhivih, in to večinoma s pomočjo fundacij, kot sta nemška akademska fundacija DAAD in dunajska fundacija Konstantina Jirečka, pač pa na to tematiko objavil tudi več znanstvenih monografij. Naj poudarim le dve, *Hallsteinova doktrina in Jugoslavija* (2002) in »*Ostpolitik*« *Willyja Brandta in Jugoslavija* (2013). Obenem je bil zaradi svoje mednarodne odmevnosti član več strokovnih združenj in uredništev v tujini.

Dušan pa ni le raziskovalec in profesor, pač pa tudi dober organizator, kar je med zgodovinarji bolj redka vrlina. Njegovi kolegi vemo, da bodo zadeve tekle »kot po maslu«, če je on med organizatorji. Med drugim je bil prodekan in dekan FF v burni drugi polovici osemdesetih let (1985–1989), vodil svet Znanstvenega inštituta FF (1996–2002), bil član upravnega odbora Univerze v Ljubljani (1999–2004) in sedem let član in podpredsednik njene habilitacijske komisije.

V nasprotju z marsikaterim zgodovinarjem, ki proučuje novejšo zgodovino, se Dušan Nečak ni nikoli izogibal in se še vedno ne izogiba nastopov v medijih, v katerih umirjeno in utemeljeno pojasnjuje probleme iz nedavno pretekle zgodovine, ki so v naši družbeni stvarnosti vse prevečkrat predmet politizacije in manipulacij. Iz lastne izkušnje vem, da govoriti o »vročih temah« ni vedno lahko, saj s strokovnimi razlagami in dejstvi ne zadovoljiš nobene od vpletenih strani. Milica Kacin Wohinz je večkrat izjavila, da te mora pravzaprav skrbeti, če te nihče ne kritizira. Toda po drugi strani zgodovinar s tem pomembno prispeva k umirjanju vse preveč razgretga javnega diskurza.

A Dušan ni le zgodovinar, je med drugim tudi vodnik reševalnega psa, večletni predsednik Društva vodnikov reševalnih psov Slovenije in podpredsednik svetovne organizacije vodnikov reševalnih psov. S svojim kužkom se je udeležil reševalne akcije ob rušilnem potresu v Turčiji avgusta 1999, kjer je vodil mednarodno skupino reševalnih psov. Ta izkušnja se mu je globoko vtisnila v spomin.

Po svoji ženi Albini je Dušan postal tudi Prekmurec in za moje zasavsko uho to slovensko narečje zelo dobro govori. Od mene je ravno toliko starejši, da se v študentskih letih nisva družila, potem pa sem jaz nekaj časa živela v Trbovljah. Po mojem prihodu v Ljubljano mi je moral posebej pojasniti, da je rojen Ljubljančan, in ne Prekmurec, z vikendom v Gorenji vasi v Poljanski dolini, ki ga je podedoval od očeta. Želim mu, da tam, v Prekmurju in seveda v Ljubljani doživi še veliko plodnih zgodovinarskih, pasjih in drugačnih let.

Nevenka Troha